

ԳՐԱՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶԱՏՈՒՆԸ*

ՀՏԴ: 378(=919.81)(569.3)+655.15
DOI: 10.54503/2953-8092.2023.2(2)-69

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՏԱԳԷՍԵԱՆ

Հայկազեան Համալսարանի հայկական Սփիուքի
ուսումնասիրության կենտրոնի տնօրեն

Հայկազեան հայագիտական հանդեսի

պատասխանատու խմբագիր

Սուանզի համալսարանի

միջազգային յարաբերությունների դոկտոր (Ուելլզ)

*Բանալի բառեր*¹ Հայկազեան համալսարան, լիբանանահայ մշակոյթ, հրատարակչատուն, հայ տպագրության պատմություն, մատենագիտություն:

Ներածություն

7 Յունիս 2011ին, Հայկազեան Համալսարանը պաշտոնապես կը դիմեր Լիբանանի Հանրապետության տեղեկատվության նախարարության ընդհանուր տնօրենության մամլոյ եւ հանրային հաղորդակցության գրասենեակին, որպէսզի արտօնուի հիմնումն ու գործարկումը “Haigazian University Press” հրատարակչատան: Դիմումը կը տեղեկացնէր նաեւ թէ Անդրանիկ Մանուկ Տազէսեանը հրատարակչատան տնօրէն կը կարգուէր, իսկ Շիրակ տպարան հրատարակչատունը իբրեւ տպարան պիտի օգտագործուէր:

* Յօդուածը ներկայացուել է 11.08.2023, գրախօսուել է 21.09.2023, ընդունուել է տպագրության 30.11.2023:

The article was submitted on 11.08.2023, reviewed on 21.09.2023, accepted for publication on 30.11.2023.

16 Յուլիս 2011ին, տեղեկատուության նախարար Ուալիտ Տաուք, թիւ 640/2011 որոշումով ընթացք կու տար վերոյիշեալ դիմումին: Լիբանանի պետութեան պաշտօնաթերթը՝ *ժարիփա Րասմիյա*, իր 28 Յուլիս 2011 թիւին 2774րդ էջին վրայ հրատարակելով որոշումը, ի զօրու կը դարձնէր զայն:

Այս գործողութիւններէն միառժամանակ ետք, 17 Մայիս 2012ին կը դիմուէր Լիբանանի մշակոյթի նախարարութեան, ձեռք բերելու համար հրատարակչատան յատուկ ISBN համարանիշը:

Հայկազեան համալսարանի հրատարակչատան (<<<) առաջին գիրքը լոյս կ'ընծայուէր Սեպտեմբեր 2011ին¹:

¹ Համալսարանը նախապէս հրատարակած է շարք մը գիրքեր, ինչպէս՝ 1) *Հայաստանեայց Աւերարանական Եկեղեցին* յօդուածներու ժողովածուն (1986, կազմ. ու խմբ.՝ Երուանդ Հ. Քասունի), լոյս տեսած «Հայկազեան գոլէճի հայագիտական ուսմանց կեդրոն»ի անունով եւ «Հայ աւետարանական հիմնադրամ»ի հրատարակութեամբ: 2) *Armenians of Lebanon: From Past Princesses and Refugees to Present- Day Community* (2009, խմբ.՝ դոկտ. Այտա Պուճիգանեան) Հայկազեան համալսարանի եւ Armenian Heritage Press հրատարակութեամբ: Հատորը կ'ամփոփէ 2005ին համալսարանի հայագիտական ամբիոնի վարիչ դոկտ. Արա Սանճեանի ջանքերով կազմակերպուած «Լիբանանի հայերը» գիտաժողովին նիւթերը: 3) *Հայկազեան հայագիտական հանդէսի* առաջին 32 հատորները (1970-2012): 4) *Haigazian University, Golden Jubilee Album (1955-2005)*, (2006, խմբ.՝ Մարիա Պազգալեան): Այս գիրքերուն կողքին համալսարանը հրատարակած է իր դասախօսակազմէն Ֆրիտա Ապս-Հատատի *Introduction to the Field of Social Work: A Middle Eastern Perspective* հատորը 1992ին (Հայկազեան համալսարանական քոլէճ անուան տակ), նոյնի՝ *A Manual for Working with Groups*, 2006ին (Հայկազեան համալսարան անուան տակ), Մկրտիչ Պուլտուքեանի *The Management of Correspondent Banking* հատորին բ. տիպը 2007ին (Հայկազեան համալսարան անուան տակ), դոկտ. Սամիհ Ազարի *Collection of Essays in Economics* հատորը 2007ին (Հայկազեան համալսարան անուան տակ), նոյնի՝ *Collection of Essays in Financial Economics* հատորը 2008ին (Հայկազեան համալսարան անուան տակ), ինչպէս նաեւ Alfred de Zayasի *The Genocide Against the Armenians 1915-1923 and the Relevance of the 1948 Genocide Convention* հատորին բ. վերամշակուած հրատարակութիւնը 2010ին (Հայկազեան համալսարան անուան տակ):

Առաջին գիրքը՝ *Towards Golgotha*, թարգմանուած եւ ծանօթագրուած էր համալսարանի Արուեստից եւ Գիտութեան բաժանմունքի տեսուչ դոկտ. Արտա Էքմէքճիի կողմէ եւ կը բովանդակէր իր մեծօր՝ Յակոբ Արսէնեանին, ողիսականը՝ Ատափագարէն Երուսաղէմ:

Իր հիմնումէն ի վեր հրատարակչատունը նպատակ կը հետապնդէ մասնատրաբար անհատական թէ հաւաքական հեղինակութեամբ, հայերէն/արաբերէն/անգլերէն հայագիտական եւ գիտակրթական բնոյթի ակադեմական ուսումնասիրութիւններու, նաեւ զուտ համալսարանական գործունէութեան առնչուող նիւթերու հրատարակման զարկ տալ:

Ստորեւ կը ներկայացնենք համառօտ պատումը ՀՀՀին՝ սկիզբէն մինչեւ Հոկտեմբեր 2023 (DAKESSIAN 2020, 19: ՏԱԳԷՍԵԱՆ 2020, 79-84):

Բնութագրական համապարկեր ՀՀՀի հրատարակութիւններուն

Հրատարակչատան ցարդ լոյս ընծայած 49 հատորներէն 11ը նուիրուած է Հայոց Յեղասպանութեան: Այս հատորները լուսարձակի տակ կ'առնեն օսմանեան երեսփոխան Յակոբ Պապիկեանի պաշտօնական տեղեկագիրը Ատանայի 1909ի կոտորածին մասին, ցեղասպանութենէն վերապրած Յակոբ Արսէնեանի ականատեսի վկայութիւնները, Հաճնոյ հերոսամարտի 90ամեակին եւ Հայոց Յեղասպանութեան հարիւրամեակին նուիրուած գիտաժողովներուն նիւթերը, ՀԲԸՄի Հաճընի որբանոցին պատումն ու որբերուն նկարագիրը, Հաճըն առաքուած միսիոնարի մը յուշերը՝ տեղաբնիկ հայերու հետ իր պաշարման 13 ամիսներուն, ցեղասպանութեան նուիրուած արաբերէն փաստաթուղթեր, Հրանդ Տինքէն խոհագրութիւններ՝ հայ-թուրք մերձեցման խնդրով, եւ լիբանահայ 9-11րդ դասարանի 101 աշակերտներու ընտանիքներուն պատմութիւնը՝ ցեղասպանութեան շրջանին:

Վերոյիշեալներուն կողքին, ՀՀՀի կողմէ ցարդ լոյս տեսած են Հայկազեան հայագիտական հանդէսի 13 հատորները՝ ԼԳ.-ԽԳ/1. (2013-2023)²:

ՀՀՀն լոյս ընծայած է նաեւ համալսարանի Հայկական սփիւռքի ուսումնասիրութեան կեդրոնի կազմակերպած եւ Միջին Արեւելքի հայօճախներուն նուիրուած եօթ գիտաժողովներէն հինգին նիւթերը, «Հայկական Սփիւռք» մատենաշարով:

2019ին ՀՀՀն սկսաւ իր երկրորդ մատենաշարին՝ «Կրօնք, կրթութիւն եւ ժամանակակից հարցեր» վերնագրով: Յարդ այս մատենաշարով լոյս տեսած են երեք հատորներ, որոնք նիւթերն են համալսարանի Արուեստից եւ գիտութեանց բաժանմունքին կազմակերպած երեք խորհրդաժողովներուն: Միաժամանակ, այլ՝ «Առնչուիլ անցեալին ի յուշ ապագային» մատենաշարով, ՀՀՀն հրատարակեց Լիբանանի քաղաքացիական պատերազմին հետեւանքներուն առնչուող երեք հատորներ:

ՀՀՀն նաեւ լոյս ընծայած է անհատ հետազօտողներու եւ ուսումնասէրներու մենագրութիւններ/համադրումներ/վիճակագրութիւն-աշխատասիրութիւններ, որոնք կը վերաբերին սփիւռքահայ քաղաքական կեանքին (դոկտ. Զաւէն Մարըլեան եւ Ռուբէն Աւշարեան), Սփիւռքի համայնքներու պատմութեան (դոկտր. Վահրամ Շեմմասեան եւ Անդրանիկ Տազէսեան), սփիւռքահայ մշակոյթին եւ մշակութային բերքին (դոկտր. Անդրանիկ Տազէսեան/Արմէն Իւրնէշլեան եւ Յակոբ Եագուպեան) եւ Սփիւռքի ինքնութեան ու համարկումին (դոկտ. Յակոբ Տէր Կարապետեան):

² 2020ին Հանդէսը հրատարակեց յոբելեանական հատոր մը, իր ընթացիկ հատորին կողքին, իսկ 2022էն իվեր Հանդէսը լոյս կ'ընծայէ տարեկան երկու գիրք:

ԳՐԱՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀՀն հրատարակած է նաև հայ տպագրության 500ամեակին առթիվ Հայկազեան համալսարանի կազմակերպած ծեռնարկներու տեղեկատուական հատորը, ինչպես նաև Վահան Թեքեանի «Արև» օրաթերթին մէջ ստորագրած իր խմբագրականները:

Ցանկ Հայկազեան Հրատարակատան հրատարակած հատորներու			
SS.		Անուն	Էջ
2011	1	<i>Towards Golgotha: the memoirs of Hagop Arsenian, a Genocide survivor</i> , թարգմ. Եւ ծանօթ.՝ Արտա Արսէնեան-Էքմէքճի	238
	2	هرانت دینک، امتان قریبتان... جاران بعدان արաբերէնի թարգմ.՝ Տոքթ. Ալեքսան Քեշիշեանի	160
2013	3	<i>Լիբանանահայ գիրքը 1894-2012. մարտնադիրական ցանկ</i> , աշխատասիրեցին Դոկտ. Անդրանիկ Տագէսեան Եւ Դոկտ. Արմէն Իրնէշեան	440
	4	<i>Հաճնոյ հերոսամարտի 90ամեակի գիտաժողովի նիւթեր Եւ վաւերագրեր ու լուսանկարներ</i> , կազմ. Եւ խմբ.՝ Դոկտ. Անդրանիկ Տագէսեան (հայերէն Եւ անգլերէն)	228
	5	<i>Հայկազեան Հայագիտական Հանդէս, Հտր. 33</i> (հայերէն Եւ անգլերէն)	566
2014	6	<i>Dr. Zaven Messerlian, Armenian participation in the Lebanese legislative elections 1934-2009</i>	548
	7	<i>Հայկազեան Հայագիտական Հանդէս, Հտր. 34</i> (հայերէն Եւ անգլերէն)	656
	8	<i>Հայկազեան Համալսարան. հայ տպագրութեան 500-ամեակի ծեռնարկներ. 5 Մայիս 2012-22 Մարտ</i>	104
	9	<i>Հայկական անդրսահմանային տարածականութիւնը Եւ արդի հաղորդակցական միջոցները. Գիտաժողովի նիւթեր (15-17 Մայիս 2013)</i> , խմբ.՝ Անդրանիկ Տագէսեան, Հայկական Սփիւռք Մատենաշար Ա.	246
2015	10	<i>Dr. Vahram L. Shemmassian, The Musa Dagh Armenians: a socioeconomic and cultural history 1919-1939</i>	378

ԳՐԱՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ

	11	<i>Towards Golgotha: the memoirs of Hagop Arsenian, a Genocide survivor</i> , թարգմ. եւ ծանօթ.՝ Արուս Արսէնեան-Էքմէքճի, Բ. տիպ.	238
	12	<i>Հարիրամեակ Հայոց Յեղասպանութեան. հետեանքներ եւ յտաջարկանքներ. գիտաժողովի նիւթեր (31 Յունուար-1Փետրուար 2015)</i> , խմբ.՝ Անդրանիկ Տազէսեան (հայերէն-անգլերէն)	240
	13	<i>Հայկազեան Հայագիտական Հանդէս, Հտր. 35</i> (հայերէն-անգլերէն)	944
	14	<i>Անդրանիկ Տազէսեան, Լիբանանի հայօճախը. գիրք Ա., համարկումին խաչողիները (1920-2005)</i>	174
	15	د. نورا أريسيان, 100 عام على الإبادة الأرمنية: 100 شهادة عربية (بمناسبة الذكرى المئوية للإبادة الأرمنية)	136
2016	16	Յակոբ Ա. Եագուպեան, <i>Քենտադարական մտածողութիւնը լիբանանահայ վարժարաններու մէջ</i>	158
	17	<i>Իմ ընտանիքիս պատմութիւնը</i> , կազմ.՝ Հայկազեան Համալսարանի Հայագիտական Ուսմանց Ընկերակցութիւն, խմբ.՝ Ա. Տազէսեան	296
	18	<i>Հայկազեան Հայագիտական Հանդէս, Հտր. 36</i> (հայերէն եւ անգլերէն)	700
2017	19	<i>Բարսեղ Կանաչեան (1885-1967). Կեանքի մը երածշտացումը</i> , աշխ.՝ Անդրանիկ Տազէսեան	670
	20	<i>Լիբանանի հայերը (Բ.). գիտաժողովի նիւթեր (14-16 Մայիս 2014)</i> , խմբ. Անդրանիկ Տազէսեան, Հայկական Սփիւոք Մատենաշար Բ. (հայերէն եւ անգլերէն)	366
	21	Roupen Avsharian, <i>On the record. Armenian deputies in the Lebanese parliaments, Volume I, 1922-1972</i>	654
	22	Roupen Avsharian, <i>On the record. Armenian deputies in the Lebanese parliaments, Volume II, 1972-2017</i>	680
	23	<i>Հայկազեան Հայագիտական Հանդէս, Հտր. 37</i> (հայերէն եւ անգլերէն)	720
2018	24	<i>Սուրիոյ հայերը. գիտաժողովի նիւթեր (24-27 Մայիս 2015)</i> , խմբ. Անդրանիկ Տազէսեան, Հայկական Սփիւոք Մատենաշար Գ. (հայերէն եւ անգլերէն)	720
	25	Aghop Der-Karabetian, <i>Armenian ethnic Identity in context: empirical and psychosocial perspective</i>	270
	26	<i>Հայկազեան Հայագիտական Հանդէս, Հտր. 38</i> (հայերէն եւ անգլերէն)	852

ԳՐԱՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

	27	Hagop Babigian, <i>The Adana massacres: an eyewitness account</i> , translated, foreword (and overview) and annotated by Dr. A. B. Gureghian	140
2019	28	<i>Յորդանանի հայերը. գիտաժողովի նիւթեր (22-24 Մայիս 2016)</i> , խմբ. Անդրանիկ Տազէտեան, Հայկական Սփիւռք Մատենաշար Դ. (հայերէն եւ անգլերէն)	520
	29	<i>Հայկազեան Հայագիտական Հանդէս, Հտր. 39</i> (հայերէն եւ անգլերէն)	928
	30	<i>The symbolism of water in religion, proceedings of an interreligious conference on water and religion, Religion, Education and Contemporary Concerns, vol. 1, edited by Wilbert van Saane</i>	166
2020	31	<i>ՀԲԸՄ Հածրնի որբանցը, 1919-1920</i> , ներած., թարգմ., եւ ծանօթ.՝ Անդրանիկ Տազէտեան (հայերէն եւ անգլերէն)	288
	32	<i>The relevance of intercultural studies in 21st century, proceedings of the symposium held at Haigazian University on January 25, 2019</i> , Religion, Education and Contemporary Concerns, Vol. 2, edited by Arda Ekmekji	88
	33	<i>Հայկազեան Հայագիտական Հանդէս, Հտր. 40</i> (հայերէն եւ անգլերէն)	928
	34	<i>Ալիս Քիփ Քլարք, Նամակներ Կիլիկիայէն (օրագրութիւն)</i> , ներած., թարգմ., եւ ծանօթ.՝ Անդրանիկ Տազէտեան (հայերէն եւ անգլերէն)	168
	35	<i>Իրաքի հայերը. գիտաժողովի նիւթեր (29-31 Մայիս 2017)</i> , խմբ. Անդրանիկ Տազէտեան, Հայկական Սփիւռք Մատենաշար Ե. (հայերէն-արաբերէն-անգլերէն)	660
	36	<i>Հայկազեան Հայագիտական Հանդէս, Յոբելեանական Հատոր (1970-2020)</i> , 2020	422
2021	37	<i>Իրաքի Հայերը. Գիտաժողովի Նիւթեր (29-31 Մայիս 2017)/Armenians of Iraq: Proceedings of the Conference (29-31 May 2017)</i> , խմբ. Ա. Տազէտեան	770
	38	<i>Հայկազեան Հայագիտական Հանդէս, Հտր. ԽԱ./Haigazian Armenological Review, Vol. 41</i>	816
	39	<i>Religion, Education, and Peace, Proceedings of an Online International Conference Held in March 2021</i> , Religion, Education and Contemporary Concerns, Vol. 3, edited by Jon Armajani and Wilbert van Saane	162

ԳՐԱՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ

2022	40	<i>Centennial of Greater Lebanon: Constituting the Idea of a “Lebanese Identity” Perspectives from the Lebanese Arts and Letters/ مئوية لبنان الكبير: تشكيل الهوية اللبنانية انطباعات من التراث اللبناني في الادب والعلوم (Proceedings of the Symposium Organized on the Centennial of Greater Lebanon, February 5, 2021), edited by Antranik Dakessian</i>	128
	41	Վահան Թեքէտան, <i>Արեւի խմբագրականներ, (1915-1945), կազմ. եւ խմբ.՝ Պետրոս Թորոսեան, Անդրանիկ Տազէտեան</i>	
	42	<i>Հայկազեան Հայագիտական Հանդէս, Հտր. ԽԲ. Գիրք 1, Haigazian Armenological Review, Vol. 42/1</i>	644
	43	<i>Եգիպտոսի Հայերը Գիտաժողովի Նիւթեր 1 (12-13 Ապրիլ եւ 29-30 Մայիս 2018)/Armenians of Egypt Proceedings of the Conference (April 12-13 and May 29-30, 2018), խմբ. Ա. Տազէտեան</i>	784
	44	<i>Dealing with the Past, Memory for the Future: A Compilation of Haigazian University Project Submissions, “Dealing with the Past, Memory for the Future Series,” Book 1</i>	156
	45	Noura Amikah, <i>The Narratives of the Survivors of the Beirut Port Blast in Relation to their Recollections of Past Tragedies in Lebanon, “Dealing with the Past, Memory for the Future Series,” Book 2</i>	108
	46	Reem Rehimi, <i>Anxiety, Depression, and Persistent Complex Bereavement Among the Families of the Enforced Disappeared and Deceased during the Lebanese Civil War. “Dealing with the Past, Memory for the Future Series,” Book 3</i>	66
	47	<i>Հայկազեան Հայագիտական Հանդէս, Հտր. ԽԲ. Գիրք 2, Haigazian Armenological Review, Vol. 42/2</i>	656
2023	48	Efronia Khatchadourian, <i>The Story of My Life, translated by Herant Katchadourian</i>	260
	49	<i>Եգիպտոսի Հայերը Գիտաժողովի Նիւթեր 2 (12-13 Ապրիլ եւ 29-30 Մայիս 2018)/Armenians of Egypt Proceedings of the Conference (April 12-13 and May 29-30, 2018), խմբ. Ա. Տազէտեան</i>	350

Ամփոփում

Միջին հաշուով տարեկան 3-4 գիրքերու հրատարակման իր բերքով, այդ բերքին բնոյթով եւ ուղղութեամբ՝ ՀՀՀն ակադեմական

յատկանշական, իւրայատուկ յաւելում կը բերէ լիբանահայ գրահրատարակչութեան:

Օգտագործուած գրականութեան ցանկ

ՏԱԳԷՍԵԱՆ 2020 – Տազէսեան Ա., *Հայկազեան համալսարանի հրատարակչատունը, Հայկազեան հայագիտական հանդէս. յոբելեանական համար (1970-2020)*, Պէյրութ, 2020, 421 էջ:

DAKESSIAN 2020 – Dakessian A., *Haigazian University Press, AMAA News*, Paramus, 2020, N 4, Oct.-Nov.-Dec., p. 19.

THE HAIGAZIAN UNIVERSITY PRESS

ANTRANIK DAKESSIAN

***Director of the Armenian Diaspora Research Center
at Haigazian University***

Editor-in-Chief of

Haigazian Armenological review

Ph.D., Swansea University

Keywords: Haigazian University, Lebanese-Armenian Culture, Publishing House, History of Armenian printing, Bibliography.

Haigazian University Press brings an academically characteristic and unique addition to the Armenian book publishing industry in Lebanon, publishing an average of three to four books per year.